

ת"פ 1657/12/20 - מדינת ישראל נגד פלוני

בית משפט השלום בעכו

ת"פ 1657-12-20 ישראל נ' פלוני (עציר)

בפני
מאשימה
נגד
נאשם
החלטה

כבוד השופטת שושנה פיינסוד-כהן
מדינת ישראל ע"י שלוחת התביעות גליל
פלוני ע"י ב"כ עוה"ד כמיל עודה

1. הנאשם הורשע על פי הודאתו בשני כתבי אישום-

א. כתב אישום מתוקן בתיק זה, ת.פ. 1657-12-20 - בעבירות **איומים**, עבירה על פי סעיף 192 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 ובעבירת **תקיפה סתם של בת זוג**- עבירה על פי סעיף 382(ב) לחוק העונשין, התשל"ז-1977.

ב. כתב האישום בתיק המצורף ת.פ. 32783-03-18 - בעבירת **היזק לרכוש במזיד**, עבירה לפי סעיף 452 לחוק העונשין, התשל"ז-1977.

2. על פי העובדות המפורטות בכתב האישום המתוקן בת.פ. 1657-12-20 ביום 28.11.20 בשעת אחה"צ, החל הנאשם לקלל את המתלוננת, אשתו, התקרב אליה תוך שהוא צועק ומניף את ידו מעלה בתנועת שיסוף גרון על צווארו כשהוא אומר לה "מה את עושה פה תצאי מהבית" וכן מאיים "כך אני אשחט אותך". המתלוננת ברחו לחדר ונעלה את הדלת. הנאשם משך את מפת השולחן וכתוצאה מכך כוסות וצלחות שהיו מונחים עליו נפלו ונשברו. הנאשם נטל סכין פירות, בנם הקטין ראה זאת ורץ אליו על מנת לקחת ממנו את הסכין וכן צעק עליו שיעזוב את הסכין. בניסיונו להוציא את הסכין מידיו של הנאשם נחתך הקטין מן הסכין באצבעו.

כתב האישום מוסיף ומתאר כי הנאשם החל לדפוק על דלת החדר בו המתלוננת נעלה עצמה, שבר את המנעול, גרם נזק למשקוף הדלת ונכנס לחדר. המתלוננת נכנסה לחדר המקלחת שבחדר ונעלה עצמה שם. בנם הקטין התקשר למוקד 100 על מנת להזעיק עזרה וכן לחברו של הנאשם על מנת שיבוא לסייע. החבר הגיע, הנאשם הבין כי המשטרה בדרך ויצא מן הבית. מאוחר יותר הגיעו השוטרים לבית, הורו למתלוננת לנעול את הבית ומשהנאשם לא נמצא במקום, עזבו. המתלוננת החלה לנקות את שברי הזכוכית והאוכל ופתחה את הדלת על מנת לגרוף את המים החוצה, במעמד זה הגיע הנאשם ותקף את המתלוננת כאשר דחף אותה לעבר קיר המטבח, דפק על ראשה בידו מספר פעמים בעודו צועק מדוע הזמינו לו משטרה. משהגיעה למקום בתם של בני הזוג, עזב הנאשם את המתלוננת ונכנס לבית. המתלוננת רצה לחדר השינה, נעלה עצמה במקלחת והתקשרה לשוטר. השוטרים הגיעו בשנית לבית, הנאשם נטל את מפתחות הרכב ובדרכו החוצה שבר אגרטל אשר ניצב בסמוך לכניסה.

3. בכתב האישום המצורף, ת.פ. 32783-03-18, בו הודה הנאשם, מתואר כי ביום 4/1/18 על רקע ויכוח בין הנאשם למתלוננת, אשתו, השליך הנאשם חפצים ופרטי ריהוט בבית, ביניהם כדים אשר נשברו והתנפצו. כמו כן נטל לידיו מקל וניפץ את זכוכית דלת הכניסה הראשית, תוך שהוא צורח, צועק ומגדף את המתלוננת, כל זאת לנגד שני ילדיו הקטינים.

4. הנאשם הודה בשני כתבי האישום, הורשע, ועל פי בקשת סנגורו הופנה לשירות המבחן.

הכרעת הדין ניתנה ביום 3.10.21.

5. עוד טרם הרשעתו הופנה הנאשם לבקשת הסנגור ובהסכמתו לבדיקה פסיכיאטרית לבדיקת כשירותו לעמוד לדין וכשירותו בעת ביצוע המעשים. חוות הדעת הראשונה התקבלה ביום 6.12.20 והמליצה על הסתכלות מאחר ולא יכלו לגבש עמדה סופית לצורך חו"ד על סמך בדיקה ראשונית. הנאשם שהה בהסתכלות בתנאי אשפוז במשך כשבוע. ביום 16.12.20 התקבלה חוות הדעת הפסיכיאטרית אשר מצאה כי בעת ביצוע המעשים הנאשם היה בר עונשין וכי הוא מסוגל לעמוד לדין.

הנאשם היה מוכר למערך הפסיכיאטרי מבדיקות אך אשפוזו זה היה הראשון בחייו.

6. תסקיר שירות המבחן הראשון אשר נערך במסגרת התיק הפלילי התקבל ביום 10.4.23. לפניו נערכו תסקירי שירות המבחן במסגרת דיוני המעצר, בתיק המ.ת. אשר לא נשמע בפניו.

7. תסקיר שירות המבחן הראשון, מתאר כי הנאשם אותה עת היה כבן 60 נעדר עבר פלילי. סיים לימודי רפואה באיטליה, אותם למד עם הפסקות. בשנת 1996 עבר הסמכה לרפואה בארץ ומאז עבד במספר מקומות. שירות המבחן מתאר את הקשיים הרגשיים עמם מתמודד הנאשם ואת רצונו ורצונה של המתלוננת להשתלב בהליך טיפולי. שירות המבחן המליץ במהלך מעצרו של הנאשם על שחרורו לטיפול ב"בית נועם", בית טיפולי לגברים הנוהגים באלימות זוגית, במסגרת צו פיקוח מעצרים. הנאשם שוחרר ממעצרו ושהה בבית נועם מיום 15.3.21 ועד ליום 1.8.21. לאחר יציאתו מבית נועם החל טיפול בקהילה ומדיווח הגורמים המטפלים עלה כי הוא משתף פעולה עם ההליך הטיפולי, רוכש כלים ולוקח אחריות על מעשיו. התרשמותם הייתה כי מסוכנותו להישנות התנהגות אלימה פחתה באופן משמעותי והוא מגלה מוטיבציה לשיקום. שירות המבחן מסיים תסקירו בהמלצה לדחייה של 4 חודשים לצורך עריכת תסקיר משלים.

8. תסקיר שני בעניינו של הנאשם נערך ביום 11.9.22. בתסקיר זה שירות המבחן מציין כי הנאשם שולב בקבוצה טיפולית והוא משתף פעולה עם הקבוצה, אך עדין מתקשה. בסיוע מנחת הקבוצה וחברי הקבוצה הוא מצליח באופן ראשוני להתחבר ולשתף על עצמו ולערוך התבוננות מעמיקה. יחד עם זאת שירות המבחן התרשם מרצונו להמשיך ולשתף פעולה במסגרת הקבוצתית לפיכך שירות המבחן שב והמליץ על דחייה למשך 3 חודשים נוספים על מנת לבחון לעומק את יכולתו להיתרם מהליך טיפולי במסגרת שירות המבחן.

9. תסקיר שלישי נערך ביום 5.1.23. בתסקיר זה שירות המבחן מתאר את המשך השתתפותו של הנאשם בקבוצה הטיפולית. מנחת הקבוצה מדווחת על כי הנאשם משתף בפתיחות בקשייו. בפני שירות המבחן שיתף בחרדה ובדיכאון בהם הוא מצוי נוכח העובדה כי אינו עובד כרופא, הקושי הכלכלי והחשש כי לא יוכל לשוב לעבוד כרופא בשל ההליך המשפטי. הנאשם פנה מיוזמתו לקבלת טיפול פסיכיאטרי, אובחן וטופל תרופתית. שירות המבחן התרשם כי ההליך המשפטי והמחיר התעסוקתי הינם גורמי הרתעה משמעותיים מפני הישנות ביצוע עבירות דומות בעתיד. שירות המבחן התרשם כי חזרתו למעגל התעסוקתי מהווה נדבך חשוב בהליך שיקומו, בשמירה על דימוי עצמי חיובי ובשמירה על ההישגים הטיפוליים שהשיג עד כה. עוד מעריך שירות המבחן כי ענישה בדרך של עבודות שירות עולה להביא לרגרסיה בתפקודו ובמצבו הרגשי ועלולה לפגוע בהישגיו הטיפוליים. שירות המבחן מדגיש את השתלבותו של הנאשם בהליך טיפולי ארוך טווח ושיתוף הפעולה של הנאשם לאורך תקופה ארוכה עם שירות המבחן.

שירות המבחן מסיים תסקירו זה בהמלצה על העמדתו של הנאשם בצו מבחן למשך 12 חודשים, לצד צו של"צ בהיקף של 180 שעות וכן ביטול הרשעתו.

10. לאחר התסקיר השלישי טענו הצדדים לעונש. המאשימה הגישה גם טיעונים בכתב והסנגור הגיש פסק דין לעיון.

במסגרת הראיות לעונש העיד עד אופי מטעמו של הנאשם אודות עבודתו של הנאשם כרופא והתנהלותו כרופא.

11. הסנגור טען לאימוץ המלצות שירות המבחן. המאשימה טענה כי מתחם הענישה בעניינו של הנאשם נע בין מספר חודשי מאסר אשר יכול וירוצו בעבודות שירות ועד ל- 12 או 18 חודשי מאסר לצד עונשים נלווים (ראה סעיף 4 עמ' 1 לסיכומי המאשימה ועמ' 5 לסיכומיה).

12. הסנגור טוען כי טיעונה של המאשימה לעניין מתחם הענישה לא מובן, כאשר לאחר הגשת תסקיר שירות המבחן ביקשה המאשימה, בטרם טיעונים לעונש, ללמוד את התסקיר ולגבש עמדתה.

13. דומני כי הסנגור אינו יכול לחלוק על מתחם הענישה לו טוענת המאשימה, לפחות על הרף התחתון שלו, שאינו מפורש ומגדיר "מספר חודשי מאסר אשר יכול וירוצו בעבודות שירות", מספר אשר על פי הוראות החוק נע בין חודש ל-9 חודשים, פער לא מבוטל. מתחם ענישה זה הינו גם המתחם אשר נקבע בפסק הדין ת.פ. 38188-10-20 מ"י נ. חדיד, אליו הנה הסנגור.

השאלה המרכזית במקרה זה הינה מיקומו של הנאשם בתוך המתחם או מיקומו מתחת למתחם הענישה לאור שיקולי שיקום וכן שאלת ההרשעה.

14. הנני מאמצת את מתחם הענישה לו טענה המאשימה ולפיכך איני נדרשת לסקירת כל הפסיקה אותה סקרה לעניין זה. לטעמי המדובר במקרה בו בין אם מתחם הענישה מתחיל ב-9 חודשי מאסר בע"ש ובין אם בחודש אחד, יש לקבוע את מיקומו של הנאשם מתחת למתחם הענישה.

15. עוד נקבע על ידי, כפי שאפרט גם בהמשך, כי יש להורות על ביטול הרשעתו של הנאשם.

16. אקדים ואומר, ביטול הרשעתו של הנאשם הינה **על אף היותו רופא ולא בשל היותו רופא**. הכשרתו של הנאשם כרופא אינה נסיבה לקולא במקרה זה, אלא דווקא ההיפך הוא הנכון. רמת הציפיות ממי שהוכשר והוסמך כרופא הינה גבוהה יותר. מי שמתפקידו לטפל באדם הכאוב, קשה להלום כי יכה אדם אחר, כי ינהג באלימות בבני משפחתו. תפקודו החיובי במסגרת עבודתו דווקא מטילה עליו יתרת חובה להמשיך בהתנהלות זו גם בביתו, בחצרו, בין בני משפחתו.

17. ראשית יש לקבוע כי מיקומו של הנאשם הינו מתחת למתחם הענישה בשל שיקולי שיקום.

18. בע"פ 1229/19 סלומינסקי נ. מ" מסכמת כב' השופטת וילנר את ההלכה באשר למקרים בהם יעשה בית המשפט שימוש בסעיף 40 לחוק העונשין, התשל"ז-1977, הקובע כי ניתן לסטות לקולא ממתחם הענישה משיקולי שיקום (סעיף 13 לפסק הדין).

"... סעיף 40ד(א) לחוק העונשין מורנו כי בית המשפט רשאי לחרוג ממתחם הענישה ההולם אם מצא כי "הנאשם השתקם או כי יש סיכוי של ממש שישתקם". ואולם, נקבע לא אחת כי יש לנקוט בזהירות בכל הנוגע לסטייה ממתחם הענישה בשל שיקולי שיקום, ולבחון כל מקרה על נסיבותיו. בתוך כך, נקבע כי יש לבחון, בין היתר, האם השינוי שעבר הנאשם נותן אותותיו במישורים השונים של חייו, ובפרט בדרך החשיבה המעוותת אשר הובילה אותו לביצוע העבירות (ראו והשוו: 6637/17 קרנדל נ' מדינת ישראל, פסקאות 22-25 (18.4.2018) [פורסם בנבו]). כן נקבע, כי יש לבחון באיזה שלב של ההליך השיקומי מצוי הנאשם, ולסטות ממתחם הענישה ההולם רק במקרים נדירים שבהם קיימים סיכויי שיקום מובהקים המצדיקים, בבחינת יוצא מן הכלל, לסטות ממתחם הענישה ההולם (ראו: ע"פ 5936/13 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 6 (14.1.2015) [פורסם בנבו]; ע"פ 3927/16 מדינת ישראל נ' בר-זיו, פסקה 21 (23.2.2017) [פורסם בנבו])."

19. מורה הפסיקה כי יש לבחון האם השינוי שעבר הנאשם נותן אותותיו במישורים השונים של חייו, ובפרט בדרך החשיבה המעוותת אשר הובילה אותו לביצוע העבירות. הבחינה נעשית תוך שים לב לכל מקרה ונסיבותיו. במקרה אשר בפני מדובר בגבר כבן 60 אשר נכון היה לאורך ההליך המשפטי לבצע כמעט כל דבר על מנת לשקם את עצמו, גם אם המניע הראשוני הינו אימת הדין, העבודה והפרנסה. הנאשם אושפז לצורך הסתכלות למשך שבוע, לראשונה בחייו. הנאשם עבר טיפול במסגרת בית "נעם" המסגרת המחמירה ביותר המוכרת למותב זה לטיפול בגברים אלימים במשפחה. הנאשם שהה במסגרת פנימיתית זו, במשך תקופה של כשלושה וחצי חודשים ולאחר מכן המשיך בטיפול בקהילה. כבר באותו שלב הגורמים המטפלים דיווחו כי הוא משתף פעולה עם ההליך הטיפולי, רוכש כלים ולוקח אחריות על מעשיו, מסוכנותו להישנות התנהגות אלימה פחתה באופן משמעותי והוא מגלה מוטיבציה לשיקום. הנאשם המשיך בהליכי השיקום על פי הנחיות שירות המבחן במשך חודשים רבים נוספים ושקע בדיכאון וחרדה. הוא פנה מיוזמתו לקבלת טיפול פסיכיאטרי וטופל תרופתית. שירות המבחן התרשם כי ההליך המשפטי והמחיר התעסוקתי הינם גורמי הרתעה משמעותיים מפני

הישנות ביצוע עבירות דומות בעתיד.

20. לא ניתן להתעלם מכך, כי אדם כבן 60 ובהמשך ההליך כבן 60+, נכון לערוך שינוי משמעותי באורחות חייו ובהליכי חשיבתו. שירות המבחן מציין למעשה שיתוף פעולה מלא, כולל שהייה למשך שלושה וחצי חודשים בבית נעם, מעצר בית והרחקה למשך חודשים רבים. לאורך כל ההליך הנאשם משתף פעולה עם כלל ההליכים הטיפולים ושירות המבחן חוזר ומציין כי הוא לוקח אחריות על מעשיו, מגלה מוטיבציה לשיקום ומסוכנותו להישנות הנהגות אלימה פחתה באופן משמעותי.

21. נמצא כי חל שינוי באופן חשיבתו. בית המשפט נזהר מציטוט מתוך תסקירי שירות המבחן, אולם לצורך מתן מענה לשאלת השינוי החשבתי הנני מפנה האחרונה בעמ' 1 לתסקירו השלישי של שירות המבחן המתאר את השינוי החשיבתי המשמעותי שעבר הנאשם ובכלל זה הבנת הנסיבות שהובילו אותו להתנהגות האלימה ולמידת דרכים יעילות להתמודדות עם מצבי משבר.

22. **השלב בו מצוי ההליך השיקומי.** כפי שפורט לעיל מדובר במי אשר לאחר השהות בבית נועם למשך 3.5 חודשים היה תחת תכנית טיפולית של שירות המבחן למשך 6 חודשים ומעוניין להמשיך בה. שירות המבחן התרשם כמפורט בתסקירו האחרון כי על אף כל הקשיים עמם מתמודד הנאשם, אובדן הפרנסה, החשש מפני אובדן העיסוק המקצועי, הדיכאון והחרדה, הנאשם מצליח לשתף פעולה עם ההליך הטיפולי ועומד בכל הנדרש ממנו. שירות המבחן מתרשם כי ההליך הטיפולי יעיל עבור הנאשם באופן שהוא מצליח לערוך התבוננות פנימית מעמיקה ולזהות דפוסיו האלימים ולפעול לשינוי בדפוסי חשיבתו והתנהלותו הבעייתיים.

23. נמצא אם כן כי על אף שההליך הטיפולי טרם הסתיים הרי שהשלב השיקומי הינו מתקדם מאוד וסיכויי השיקום מובהקים, על פי תסקירי שירות המבחן, במידה כזו המצדיקה סטייה ממתחם הענישה. מתקבלת תמונה ברורה של אדם המחויב להליך השיקומי והליך זה נושא תוצאות. כמובן כי בית המשפט אינו יכול לחזות את העתיד, אולם, על בית המשפט להישען על החומר המונח בפניו ועל הערכות הגורמים המקצועיים ולקבוע כי מדובר בין המקרים בהם נערכו הליכי שיקום ארוכים, נרחבים, מעמיקים, כאשר גורמי המקצוע מעריכים כי נתנו אותותיהם ומדובר בהליך הרושם הצלחות.

24. בית המשפט אינו יכול להתעלם מהוראות סעיף 40(ב) לחוק העונשין הקובע כי כאשר מדובר במעשה עבירה ומידת אשם של הנאשם בעלי חומרה יתרה לא יחרוג בית המשפט ממתחם הענישה, אף אם הנאשם -

"היו מעשה העבירה ומידת אשמו של הנאשם בעלי חומרה יתרה, לא יחרוג בית המשפט ממתחם העונש ההולם, כאמור בסעיף קטן (א), אף אם הנאשם השתקם או אם סיכוי של ממש שישתקם, אלא בנסיבות מיוחדות ויוצאות דופן, לאחר שבית המשפט שוכנע שהן גוברות על הצורך לקבוע את העונש במתחם העונש ההולם בהתאם לעיקרון המנחה, ופירט זאת בגזר הדין."

25. כב' השופטת ברק ארז מתייחסת לסעיף זה בפסק דינה בע"פ 6637/17 קרנדל נ. מ"י-

עמוד 5

"אכן, סעיף 40ד(ב) לחוק העונשין קובע כי ככלל לא יחרוג בית המשפט ממתחם העונש ההולם במקרים שבהם "מעשה העבירה ומידת אשמו של הנאשם בעלי חומרה יתרה", אך אף במקרים אלו האפשרות של חריגה מהמתחם אינה נשללת כליל, וניתן להיזקק אליה מקום בו בית המשפט מצא כי קיימות "נסיבות מיוחדות ויוצאות דופן" המצדיקות זאת. בית משפט זה טרם גיבש בפסיקתו אמות מידה כוללות ומחייבות הקובעות באלו מקרים ישנה "חומרה יתרה" לעניין סעיף 40ד(ב) לחוק, מעבר לקביעות שהיו ממוקדות לסוג מסוים של עבירות (ראו למשל בהקשר של עבירות מין: ע"פ 4876/15 פלוני נ' מדינת ישראל, [פורסם בבנו] פסקה 42 (3.12.2015)). עם זאת, ראוי להעיר כבר בשלב זה, כי על-פי לשונו של סעיף 40ד(ב) לחוק העונשין, על מנת להיכנס לגדרו נדרש כי הן "מעשה העבירה" והן "מידת האשם" יהיו בעלי חומרה יתרה (ראו בהרחבה: יורם רבין ויניב ואקי דיני עונשין 1496-1495 (מהדורה שלישית, 2014))."

26. לעבירות אלימות במשפחה קיימת חומרה יתרה. עבירות אלו פוגעות בערכים המוגנים של הזכות והחובה להגנה על שלומו של אדם בתוככי ביתו מבצרו בפרט, הזכות לחיים בשלווה ובכבוד ובביטחון והזכות למוגנות במסגרת התא המשפחתי. לא אחת עמדו בתי המשפט על חומרת ביצוע עבירות אלימות בתוככי המשפחה וחובתו של בית המשפט להילחם בתופעה על דרך החמרת הענישה. יפים לעניין זה דברי בית המשפט בע"פ 6758/07 פלוני נ. מדינת ישראל (11.10.07)-

"מעשי אלימות בתוך המשפחה נתפסים כבעלי חומרה מיוחדת במערכת האיסורים הפליליים העוסקים בעבירות אלימות. הציפייה האנושית הטבעית הינה כי בתוך משפחה ישררו יחסי אהבה, הרמוניה, וכבוד הדדי. הפרתה של ציפייה זו הופכת את השימוש באלימות במשפחה לתופעה העומדת בניגוד עמוק לחוש הצדק האנושי. יתר על כן, במסגרת המשפחה, מופעלת האלימות על פי רוב בידי החזק כלפי החלש. פערי הכוחות הם גדולים כשמדובר באלימות כלפי קטינים או כלפי בת זוג; באלימות במשפחה, נגישותם של קרבנות העבירה למערכת המשטרתית או למערכות הסיוע האחרות היא ענין מרכזי וקשה, הטעון רגשות חזקים, פחדים ואימה. הבושה, והרצון לשמור על שלמות המשפחה הופך לא אחת את התלונה על אלימות במשפחה למהלך קשה וטעון. לא אחת, קיימת תלות כלכלית ורגשית של בן הזוג המוכה בבן הזוג המכה, ותלות זו גם היא מקשה על חשיפת הפגיעה. גורמים אלה ואחרים בשילובם, משווים מימד מחמיר לעבירות אלימות במשפחה. נפוצותן של עבירות אלה, והצורך להגן על קרבנות האלימות שהם על פי רוב חסרי ישע, תורמים אף הם להחמרה הנדרשת בענישה בעבירות אלה."

27. יחד עם זאת, ועל אף החומרה היתרה שבמעשיו של הנאשם, איני מוצאת כי ניתן לקבוע כי דרגתם הינה דרגה שאינה מאפשרת סטייה לקולא משיקולי שיקום.

28. לעניות דעתי במקרה זה אף ההפך הוא הנכון. לצד החומרה היתרה שעל בית המשפט ליחס לעבירות האלימות במשפחה ולהעברת מסר ברור של תקיפות בענישה בבחינת ערכי הגמול, הרתעת היחיד והרבים, על בית

המשפט דווקא בעבירות מסוג זה המבוצעות פעמים רבות כתוצאה מדפוס חשיבה כוחניים ומגדריים, להרים על נס את חשיבתו וערכו של ההליך השיקומי.

29. כאשר ניצב בית המשפט בפני אדם כבן 60, אקדמאי, אשר נהנה ממעמד מקצועי מכובד, המוכן לערוך שינוי כה יסודי ומעמיק בדפוס חשיבתו, להתגייס להליך שיקומי ארוך, מקיף, אשר דורש שינוי בכל אורחות חייו, על בית המשפט להרים גם הליך זה על נס.

30. ישנו ערך רב בהעברת מסר לציבור כי מי אשר נכון להתגייסות כה מלאה להליך שיקומי ועומד בו בהצלחה, זוכה לסטייה לקולא ממתחם הענישה, שכן השיקום הינו גם ערך חשוב בהליכי מניעת הפשיעה והוא זוכה להכרה בתיקון 113 לחוק העונשין.

31. לפיכך יש לקבוע את מיקומו של הנאשם מתחת למתחם הענישה ולאמץ את המלצות שירות המבחן להשתת צו מבחן ושל"צ אליהם יש להוסיף גם התחייבו כספית שלא לשוב ולבצע עבירה דומה.

32. הסנגור עותר לביטול הרשעתו של הנאשם.

33. הרשעתו של אדם בפלילים בגין עבירה שביצע, היא דרך המלך המשרתת את מטרת ההליך הפלילי. לא בנקל ימנע בית המשפט מהרשעתו של אדם בעבירות אלימות בוודאי כאשר מדובר בשני כתבי אישום.

לעניין זה ראה דבריה של כב' השופטת פרוקצ'יה בע"פ 5102/03 מדינת ישראל נ. קליין.

"ההרשעה הפלילית של נאשם שאשמתו הוכחה ותוצאותיה, הן מרכיב חיוני בהליך הפלילי; הן נועדו למצות את תכליותיו המגוונות: להעביר מסר של הרתעת היחיד והרבים, ולשוות למעשה העבירה תווית של מעשה פסול בעיני החברה, שגמול עונשי בצידו. חברה המבקשת להפעיל את ההליך הפלילי בדרך אפקטיבית, שוויונית והוגנת, תתקשה להשלים עם גישה שיפוטית הפוטרת נאשמים, חדשות לבקרים, מהרשעה פלילית, אף שאחריותם הפלילית הוכחה. שהרי ההרשעה היא הביטוי השיפוטי לאחריות הפלילית שהוכחה, ובלעדיה נותרת קביעת האחריות הפלילית חסרה את החוליה האחרונה, המוסיפה לה את המשמעות המשפטית הנורמטיבית הנדרשת."

34. יחד עם זאת המחוקק מצא לנכון לאפשר סטייה מעקרון זה במקרים חריגים. המחוקק קבע כי בסמכותו של בית המשפט שלא להרשיע נאשם גם אם מצא כי ביצע עבירה, ראה סעיף 71א(ב) לחוק העונשין, תשל"ז-1977, וסעיף 192א לחוק סדר הדין הפלילי, תשל"ז-1977 מאפשר גם לבטל הרשעתו של נאשם אם יש מקום לתת צו של"צ, צו מבחן או התחייבות.

35. בע"פ 9893/06 לאופר נ. מדינת ישראל קובע בית המשפט העליון מבחן ליישומה של הוראת החוק

המאפשרת אי הרשעה. יש לציין כי מבחן זה מופיע בפסק הדין לאחר שבית המשפט העליון סוקר את הפסיקה שקדמה לו לעניין אי הרשעה, ובכלל זה מפנה גם להלכת **כתב** (ע"פ 2083/96 כתב נ. מדינת ישראל, פד"י נב (3) 337).

על פי המבחן בפס"ד לאופר- **"מקום שבנסיבות מיוחדות וחריגות עלול להיווצר יחס בלתי סביר באורח קיצוני בין חשיבות ההרשעה לאינטרס הציבורי הכללי לבין עוצמת הפגיעה בנאשם הצפויה מההרשעה, עשויה לקום הצדקה לעשות שימוש בסמכות השיפוטית של אי הרשעה."** בפסק הדין ממשיכה כב' השופטת פורקצ'יה ומפרטת את השיקולים שיש לשקול בבוא ביהמ"ש ליישם מבחן זה.

36. בהלכת כתב אשר קדמה לפס"ד לאופר קבע בית המשפט כי המנעות מהרשעה אפשרית בהתקיימם של שני תנאים מצטברים.

התנאי הראשון- **סוג העבירה מאפשר שלא להרישעו מבלי לפגוע באופן מהותי בשיקולי הענישה האחרים** ובהם- מהות העבירה, הצורך בהרתעת הרבים, הצורך בהוקעת מעשי העבירה תוך שים לב האם נפגע העבירה הינו הציבור או הפרט.

התנאי השני- **על ההרשעה לפגוע פגיעה חמורה בשיקומו של הנאשם.**

37. המאשימה טוענת כי סוג העבירה אינו מאפשר שלא להרשיע את הנאשם. המאשימה מפנה לחומרתן הרבה של עבירות האלימות במשפחה, להרתעת הרבים והיחיד. כמו כן המאשימה מפנה לכך כי מדובר ברופא וכי לא ניתן להלום מצב בו רופא מבצע עבירות מסוג זה ו"מתחבא" לאחר מכן מאחורי מקצועו והשכלתו. המאשימה מפנה ל- 1/ת תמונת המתלוננת ופרטי העבירה כמפורט בכתב האישום המתוקן בו הודה והורשע.

38. כמו כן המאשימה מפנה לכך כי הנאשם לא הוכיח כי נגרם לו נזק ספציפי כתוצאה מהרשעתו. המסמך אותו הציג על פיו לא יוכל להיות מועסק בבי"ח זיו בצפת אילו תוותר הרשעתו אינו נזק ספציפי, שכן הנאשם לא עבד בביה"ח ופוטר.

39. הסנגור שולל מכל וכל את טיעוני המאשימה. ראשית באשר לנזק הספציפי הסנגור מפנה לכך כי מדובר בבי"ח ממשלתי ועמדת בית החולים לא אמורה להיות שונה מכל יתר בתי החולים הממשלתיים ואף אלו של קופות החולים. ההרשעה חוסמת בפני הנאשם את היכולת לשוב לעבודה. עוד מפנה הוא להליך השיקומי המשמעותי מאוד שעבר הנאשם וכי עשה כל אשר יכול היה על מנת להשתקם ואכן הוכיח כי חל שינוי מאוד משמעותי בחייו. הוא מפנה למשמעות החשובה מאוד של העבודה בחייו של הנאשם, כעולה מן התסקיר ומהשפעת הבטלה על מצבו הנפשי.

40. ברע"פ 8755/21 פלוני נ. מ"י נדון מקרה בו הנאשם הורשע בבית משפט השלום בעבירות אלימות

במשפחה. בית משפט השלום החליט בסופו של ההליך לבטל את הרשעתו של הנאשם משיקולי שיקום וכאשר הרשעה עלולה לפגוע בהליכי הסמכתו של הנאשם שם כרופא. המדינה ערערה לבית המשפט המחוזי ובית המשפט החוזי החליט להשיב על כנה את הרשעתו של הנאשם ולהשית עליו עונש מאסר בפועל בן 12 חודשים לצד עונשים נלווים.

בית המשפט העליון מפיו של כב' השופט קרא קובע כי אין עילה לדיון ב"גלגול שלישי". כמו כן מציין כב' השופט קרא את ההלכות לעניין אי הרשעה וכי

"ככלל, הימנעות מהרשעה היא תוצאה חריגה, השמורה למקרים יוצאי דופן שבהם אין יחס סביר בין הנזק הצפוי לנאשם מן ההרשעה לבין חומרתה של העבירה (ע"פ 2083/96 כתב נ' מדינת ישראל, פ"ד נב(3) 337 (1998))."

כב' השופט קרא ממשיך ומבהיר כי עניינו של אותו מבקש שבפניו (הנאשם בבית משפט השלום שם) מצוי ברף הגבוה של האלימות במשפחה ורכישת השכלה או עיסוק במקצוע אינם מקנים חסינות מפני הרשעה.

"בענייננו, על אף הפגיעה האפשרית במבקש ובהליך שיקומו, לה נתן בית משפט קמא את הדעת בפסק דינו, הרי שלא ניתן להסכין עם אי הרשעת המבקש ועם הטלת עונשים שאינם משקפים את האלימות המתמשכת והקשה בה נקט. זאת, בוודאי, נוכח קביעתו של בית משפט השלום עצמו כי עניינו של המבקש מצוי ברף הגבוה. כפי שציין בית משפט קמא, ובצדק, "רכישת השכלה או עיסוק במקצוע בהם עשויה להיות נפקות לרישום פלילי, אינם מקימים חסינות מפני הרשעה. שיקולים אלה אינם מושכים בהכרח לכיוון אי הרשעה, וודאי במקרים של מעשים פליליים מובהקים, שהביאו לפגיעה קשה בערכים מוגנים" (ראו והשוו, למשל: רע"פ 8148/21 דרבאשי נ' מדינת ישראל [פורסם בנבו] (29.11.2021))."

41. השוואתו של המקרה אשר נדון ברע"פ 8755/21 למקרה אשר נדון בפני מלמד כי מבלי להקל ראש ולו במעט בחומרת העבירות והמעשים בהם הורשע הנאשם שבפני, הרי מדובר בדרגת חומרה נמוכה באופן משמעותי מזו אשר נדונה באותו הליך. שם מדובר היה באלימות מתמשכת, אשר הוגדרה גם על ידי בית המשפט כאלימות קשה אשר הסבה למתלוננת חבלות גם בדמות שבר. הנאשם גם הורשע שם בעבירות בדרגת חומרה גבוהה יותר (שם הורשע גם בסעיף 382(ג) לחוק העונשין). בנוסף, השוואת עומקו, ואורכו של ההליך השיקומי שעבר הנאשם שבפני לעומת הנאשם באותו הליך מלמד גם כן על פער משמעותי מאוד. הנאשם אשר בפני עבר הליך משמעותי באופן ניכר מזה אשר מתואר שם.

סיכום השוואת רע"פ 8755/21 למקרה אשר בפני מלמד כי שם חומרת עבירות האלמ"ב היו בדרגת חומרה גבוהה יותר ובתקופה ממושכת יותר, כאשר מנגד עומקו של הטיפול השיקומי היה הרבה פחות משמעותי וארכו של הטיפול השיקומי היה קצר יותר.

42. הליך נוסף ממנו ניתן ללמוד לעניין שבפני הינו ע"פ 42146-02-15 בכר נ. מ". באותו מקרה נדון ערעורו של מי אשר הורשע בבית משפט השלום במספר עבירות של איומים כלפי בת זוגו, גרושתו אותה

עת, וגרימת נזק לרכוש במזיד. המדובר באיומים במדרג גבוה. בית משפט השלום החליט להותיר את הרשעתו של הנאשם על כנה, בניגוד להמלצות שירותה מבחן. בית המשפט המחוזי, בדעת רוב של כב' השופטת טאובר וכב' השופט שפירא החליט לבטל את הרשעתו של הנאשם.

כב' השופטת טאובר חוזרת על ההלכות לעניין אי הרשעה ומציינת כי באותו מקרה לא יכולה להיות מחלוקת בדבר חומרת העבירות שביצע המערער, כאשר מדובר באיומים קשים כלפי גרושתו. יחד עם זאת המדובר בבן 58, אשר נקלע למשבר, הוא מנסה לשוב ולהשתלב בחברה כאדם נורמטיבי, לוקח אחריות על מעשיו, מביע חרטה ושירות המבחן העריך כי הסיכוי להישנות עבירות דומות הינו נמוך. כמו כן מציינת כב' השופטת טאובר כי הותרת ההרשעה על כנה תגרום לפגיעה בסיכויי פרנסתו העתידיים של הנאשם שכן יש בה כדי למנוע ממנו לחזור ולשמש כנהג מונית.

כב' השופט שפירא מצטרף לדעתה של כב' השופטת טאובר ומוסיף כי ומדגיש כי תיקון 113 הוסיף את עיקרון השיקום כעילה לסטייה ממתחם הענישה וכי ההרשעה הינה חלק מרכיבי הענישה.

"תיקון 113 לחוק העונשין לא שינה את הכלל המנחה בפסיקה ולפיו רמת ענישה היא תמיד נושא שיבחן בהתאם לנסיבות המקרה והנאשם. על עקרון זה הוסיף תיקון 113 את סיכויי השיקום כעילה לסטייה ממתחם הענישה. לעניין זה, עצם ההרשעה היא חלק מרכיב ענישה."

כב' השופט שפירא מוסיף כי באותו מקרה הימנעות מהרשעה משרתת מספר תכליות כאשר הראשונה מביניהן הינה שיקומו של הנאשם. שם מציין כב' השופט כי דמובר באירוע חד פעמי, חלפו באותו מקרה 6 שנים ולא אירעו אירועים דומים. השיקום אינו בגדר סיכוי ערטילאי אלא מרכיב ממשי אשר אינו מצדיק למנוע מן הנאשם תעסוקה. התכלית השניה אותה מציין כב' השופט שפירא הינה כי העמדתו של הנאשם תחת צו מבחן דווקא מאפשרת להמשיך ולעקוב אחר הנאשם ולהמשיך את הטיפול תחת חרב מרתיעה.

"התכלית השניה היא יעילות הפיקוח השיפוטי על המערער. בעוד שהרשעה ביחד עם מאסר מותנה מסיימת, בפועל, את הטיפול השיפוטי והסוציאלי בפרשה נשוא הליך זה דווקא העמדת המערער בפיקוח תוך הימנעות מהרשעה מאפשרת לגורמי הרווחה להמשיך ולסייע למערער, ובצד הסיוע והמעקב נשאר חרב ההליך השיפוטי מונפת ומרתיעה. זאת במובן שאם יחזור המערער לבצע עבירה נוספת (מכל סוג) ניתן יהיה להחזיר את הדיון בעניינו לבית המשפט ולגזור עליו עונש ראוי והולם. סבור אני ששילוב זה משרת הן את עניינו של המערער, הן את עניינה של המתלוננת והן את האינטרס הציבורי."

אין להתעלם מדעת המיעוט של כב' השופט אליקים אשר סבר כי הרשעתו של הנאשם אינה חורגת באופן קיצוני ממדיניות הענישה ראויה וכי "מדיניות שצריכה לתת ביטוי לא רק לנסיבותיו האישיות של הנאשם אלא גם לנפגעת העבירה- גרושתו במקרה זה, ששמעה בין כתלי תחנת המשטרה כי מי שאיים לשרוף אותה ולרצוח אותה, ממשיך לאיים כי ישפוך עליה פח שמן ויקח אותה ביחד איתו."

43. איני מסכימה עם טענת המאשימה כי ניתן לקבוע באופן קטגורי כי עבירות אלימות במשפחה אינן מאפשרות סיום ההליך ללא הרשעה. דומה בכי קביעה שכזו תעביר מסר כנגד הליכי שיקום בתחום אשר

בו הליכי השיקום דווקא משרתים אינטרס ציבורי מובהק. יחד עם זאת חומרתן הרבה של עבירות האלימות במשפחה מחייבות כי כאשר בית המשפט יענה לבקשתו של נאשם לביטול הרשעתו ולהמלצת שירות המבחן לביטול ההרשעה, תידרש רמה גבוהה מאוד של התקדמות בהליך השיקומי וכן פגיעה בנאשם כתוצאה מהרשעתו.

44. במקרה אשר בפני מדובר בעבירות אלימות במשפחה, אשר אין להקל בחומרתן, שבוצעו באירוע אחד ביום 28.11.20, כמו כן בעבירת היזק לרכוש במזיד אשר בוצעה גם כן כאירוע אחד ביום 4.1.18.

45. הנאשם כבן 60 בעת ביצעו העבירות, גם אם המניע הראשוני היה אימת הדין, נכון היה לערוך שינויים משמעותיים ביותר בחייו, בתפיסתו וביחסיו עם משפחתו. הנאשם לאחר ששחרר ממעצרו השתלב בבית נועם, לאחר מכן בטיפול בקהילה ובכלל זה פנה ביוזמתו לטיפול פסיכיאטרי.

46. הנאשם חושש מאוד מהרשעתו. הותרת ההרשעה על כנה עלולה לפגוע באופן משמעותי בהליכי שיקומו. הנאשם סבור, ואיני יודעת אם הדבר נכון אם לאו, כי ביטול הרשעתו עשוי לפתוח בפניו את הדרך לשוב ולעבוד במקצועו כרופא. שירות המבחן מצוין בין היתר כי הרשעתו עלולה לפגוע בהישגים הטיפוליים שהשיג.

47. כפי שצוין כב' הנשיא, השופט שפירא (כתוארו היום), הענישה הינה בהתאם לנסיבות המקרה ונסיבותיו של הנאשם וכי ההרשעה הינה חלק מרכיבי הענישה.

48. כאמור, נסיבות המקרה שבפני הינה חומרות. אלימות במשפחה הינה תופעה שיש לגנותה בכל לשון ובכל אמצעי ולהעביר מסר ברור לציבור כי חברתנו לא יכולה להכיל בתוכה פגיעה שכזו בערך מוגן של שלומו של אדם, ולשומה של אישה, בתוך משפחתה בתוך ביתה. האיום שהנאשם השמיע כי ישחט את המתלוננת, החזקת סכין, חזרתו לבית גם לאחר שיצא והמשך האלימות. יחד עם זאת, לא נטען כי הנאשם איים באמצעות הסכין והאלימות הפיזית התבטאה בדחיפה.

48. גם המחוקק, כאשר קובע הוא את אמות המדיה אשר בית המשפט שיקול בשעה בה בית המשפט קובע את מיקומו של הנאשם בתוך מתחם הענישה, על בית המשפט לשקול את "**הפגיעה של העונש בנאשם, לרבות בשל גילו**" סעיף 40 יא(1) לחוק העונשין. כאשר מדובר בשיקול לקביעת עונשו של הנאשם בתוך מתחם הענישה וודאי שמדובר גם בשיקול לקביעת עונשו של הנאשם מתחת למתחם הענישה.

49. הנאשם בן למעלה מ-60. כפי שבית המשפט מצא לנכון לראות בפגיעה האפשרית הנהג המונית כשיקול שלא להרשיעו כך יש לראו גם בפגיעה האפשרית בנאשם שבפני הרופא, כשיקול שלא להרשיעו. לא בשל הזכלתו והיותו רופא, אלא, כמו בעניינו של נהג המונית, בשל האפשרות הממשית כי

ההרשעה תמנע ממנו פרנסה במקצועו במשבר הכלכלי בו הוא מצוי.

50. כפי שכבר נאמר לעיל, לא בשל היותו של הנאשם רופא אלא על אף היותו רופא, על אף השכלתו ונהגותו המקצועית אשר אמורים היו למנוע ממנו לבצע עבירות מסוג זה. לאור ההליך הטיפולי המשמעותי ביותר המוכר לי, "בית נעם", בו השתתף והמשיך גם בקהילה והתוצאות החיוביות של הליך זה מצאתישלא להרשיעו והשלית עליו רכיבי ענשיה כהמלצת שירות המבחן.

51. השתת צו מבחן תמשיך ותעמיד את הנאשם תחת פיקוחו של שירות המבחן ותהווה חרב מהתכפת מעל ראשו על מנת שימשיך בהליך הטיפולי, הגם שמן התסקירים עולה כי הנאשם נכון ובעל מוטיבציה להמשיך בכך.

51. לאור כל האמור לעיל, כאמור בהחלטתי מיום 4.5.23 מצאתי לנכון לבטל את הרשעתו של הנאשם ולהשית על הנאשם -

א. צו מבחן לתקופה של 12 חודשים בהתאם להמלצת שירות המבחן.

במסגרת צו המבחן הנאשם יבצע את כל הנדרש על ידי שירות המבחן ובכלל זה, כל טיפול שיידרש על ידו.

הוסבר לנאשם משמעות צו המבחן ומשמעות הפרתו והוא קיבל אותו על עצמו.

ב. צו של"צ בהיקף של 180 שעות בהתאם לתכנית של"צ שיגיש שירות המבחן בתוך 45 ימים מהיום.

הוסבר לנאשם משמעות צו השל"צ ומשמעות הפרתו והוא קיבל אותו על עצמו.

ג. הנאשם יצהיר על התחייבות כספית על סך 5,000 ₪ להימנע מלעבור עבירת אלימות במשפחה או היזק לרכוש במזיד בתוך שנה מהיום. אם לא יצהיר היום על ההתחייבות, יש לאסור אותו למשך 10 ימים.

המזכירות תשלח העתק ההחלטה לצדדים ולשירות המבחן.

ניתנה היום, כ"א אב תשפ"ג, 08 אוגוסט 2023, בהעדר הצדדים.

